

Wet van 02.08.2002 betreffende de bestrijding van de betalingsachterstand bij handelstransacties

Inleiding

1. De Wet van 2 augustus 2002 (B.S. 07.08.2002) is de omzetting van de beginselen van de Europese Richtlijn van 29.06.2000 (2000/35/EG) ter bestrijding van betalingsachterstand bij handelstransacties. Een aanbeveling van de Europese Commissie dd. 12.05.1995 had immers niet veel resultaat opgeleverd, zodat een richtlijn noodzakelijk was.

Deze Richtlijn heeft tot doel de reglementering voor betalingsachterstand bij handelstransacties te bestrijden en de maatregelen in de Europese interne markt gelijk te schakelen. Een dergelijke ééngemaakte regelgeving vergemakkelijkt immers de handelstransacties tussen verschillende landen en verschaft de KMO's die het meest lijden onder de steeds groter wordende betalingsachterstand een betere liquiditeitsbescherming.

De Wet van 02.08.02 bezorgt de Belgische handelsmarkt enkele instrumenten die de invordering van schulden van handelstransacties verbetert en misbruiken indijkt.

Geldt deze wet ook voor de contracten in het vastgoedrecht?

2. De wet bepaalt duidelijk ten aanzien van welke partijen zij geldt.

Artikel 2 van deze wet bepaalt dat zij enkel van toepassing is op handelstransacties, met name elke transactie tussen ondernemingen of tussen ondernemingen en aanbestedende overheden/diensten. Zij geldt niet voor de transacties in de relatie tussen overheden onderling; de wet zal enkel toepasselijk zijn wanneer de overheid schuldenaar is.

De wetgever heeft daarbij conform de richtlijn gekozen voor een ruime omschrijving van het begrip ondernemer (functionele begripsomschrijving). Elke persoon of organisatie die handelt in het kader van een zelfstandige economische of beroepsmatige activiteit met een andere onderneming of overheid is derhalve onderworpen aan deze wet. Niet alleen de handelaars, maar ook de vrije beroepen, ambachtslieden, landbouwers, non profitsector... kunnen van deze maatregelen genieten of zijn er aan onderworpen.

Elke vastgoedmakelaar of beheerder – die zijn beroep alleen uitoefent, in vennootschap of in groepsverband - kan derhalve genieten of is onderworpen aan deze wetsbepalingen.

Deze wet geldt evenwel niet voor transacties met particulieren, die buiten enige beroepsactiviteit handelen, vb. consumenten. Bemiddelt een vastgoedmakelaar voor bedrijven of overheden, dan kan hij van deze wet gebruik maken. Een syndicus zal ten aanzien van de ondernemingen die eigenaar zijn in het gebouw bijkomende invorderingsmaatregelen hebben.

In relatie met de overheid mag evenwel geen afbreuk gedaan worden aan de bepalingen i.v.m. de overheidsopdrachten en openbare werken.

De wet is niet beperkt tot bemiddeling alleen, maar strekt zich zowel uit tot leveringen (vb. verkoop van een onroerend goed aan bedrijven) als diensten (vb. vastgoedbeheer of -bemiddeling voor bedrijven).

3. Ook op materieel vlak is het toepassingsgebied van de wet beperkt. Artikel 3 van de wet bepaalt immers: *“De wet is van toepassing op alle betalingen tot vergoeding van handelstransacties”*

De wetsbepalingen gelden enkel op de betaling van handelstransacties, met name de vergoeding van levering van goederen en diensten. Uit de voorbereidende werken kan afgeleid worden dat de wet geenszins de betaling van schadevergoedingen of andere contractueel voorziene vergoedingen, viseert (vb. ingevolge niet conforme levering, van een verzekeringsmaatschappij).

Ook elke transactie van onroerende goederen of elk contract van dienstverlening i.v.m. onroerende goederen zijn onderworpen aan de wet. Verhuur, verkoop en beheer van onroerende goederen, leasing, factoring, ... vallen dus ook binnen het toepassingsgebied van de wet, voor zover ze tussen ondernemingen of met een aanbestedende overheid zijn afgesloten.

Het gemeen recht blijft van toepassing waar deze wet niet ingrijpt, doch de wet voorziet uitdrukkelijk dat zij de specifieke bepalingen van insolventieprocedures (de faillissementswet, de wet betreffende het gerechtelijk akkoord en de Collectieve Schuldenregeling) respecteert. Gezien de wet het begrip onderneming ruimt omschrijft en ook van toepassing is op niet-handelaars is de verwijzing naar de Wet op de Collectieve Schuldenregeling niet overbodig.

Belangrijkste praktische bepalingen voor de ondernemer bij betalingsachterstand

Betalingstermijn

4. De wet voorziet in principe dat elke transactie moet betaald worden binnen een wettelijke *betalingstermijn van 30 dagen* na ontvangst van een factuur of een gelijkaardige betalingsverzoek, tenzij partijen anders overeengekomen zijn.

De wet voorziet drie nuances op deze dertigdagenregeling:

- a. opschorting van de termijn van dertig dagen tot na de levering wanneer de factuur vóór de levering wordt opgestuurd. De 30 dagen starten vanaf datum van ontvangst van de goederen of de diensten.
- b. Betaling na ontvangst van de goederen of diensten indien de ontvangstdatum van de factuur niet vaststaat, lees betwist wordt.
- c. Betalingstermijn van 30 dagen vanaf de aanvaarding of controle ter verificatie van de conformiteit van de goederen of diensten met de overeenkomst, voor zover een dergelijke procedure voorzien wordt. Bij aannemingen zal zulks dikwijls het geval zijn, wanneer overeengekomen wordt dat de facturen slechts kunnen betaald worden na verificatie van de architect.

De wet is suppletief aan hetgeen partijen overeenkomen. Partijen kunnen dus in andere afspraken voorzien omtrent de betalingstermijn. De wet stelt wel dat elke contractuele afwijking van deze wetsbepaling verboden en nietig is als de afwijking onbillijk is naar de aard van het product, de handelspraktijken, ... (zie verder). Zijn deze afwijkingen onbillijk zou de schadevergoeding wel eens volledig kunnen worden afgewezen door de Rechtbank.

Sanctie op laattijdige betaling

5. De *sanctie* op de laattijdige betaling is tweëerlei. Net zoals in vele factuurvoorwaarden reeds voorzien is, zal de slechte betaler een bijkomende intrest, alsook een schadevergoeding moeten betalen.

Het recht op intrest begint van rechtswege te lopen vanaf de 31° dag zonder dat een ingebrekestelling noodzakelijk is. De intrestvoet wordt door de Minister bepaald en is

gebaseerd op een referentie-intrestvoet die door de Europese Centrale Bank wordt toegepast voor de meest recente basisherfinancieringstransacties, vermeerderd met 7 procent. In het B.S. van 03.10.2002 werd de rentevoet van 10,5 % door de Minister bekendgemaakt. Deze intrestvoet benadert de huidige rentevoet die bij betalingsachterstand wordt toegekend door de meeste Rechtbanken (12%).

Naast de te betalen intrest, is de nalatige schuldenaar volgens de wet ook alle relevante buitengerechtelijke invorderingskosten die ontstaan zijn door de betalingsachterstand, verschuldigd aan de schuldeiser, op voorwaarde dat deze kosten transparant zijn en in verhouding staan met de schuld.

In de memorie van toelichting bij het wetsontwerp, wordt in dit verband onmiddellijk verwezen naar het ereloon van advocaten. De auteur van de memorie schuift de beslissing daaromtrent door naar de Rechter, die zal moeten oordelen of het ereloon tot de vergoedbare schade behoort.

Hoewel het ereloon van de advocaat tot op heden steeds werd beschouwd als kosten van eigen verdediging, laat de wet hier een opening om die kosten te recupereren.

De Rechtbank zou deze mogelijkheid moeten benutten. De schuldeiser heeft immers niet alleen schade ten gevolge het uitblijven van de betaling, maar ook door de kosten die hij moet maken om de schade in te vorderen. De schuldenaar mag dan al heel blij zijn dat hij na gerechtelijke invordering zijn hoofdsom integraal betaald ziet. Wanneer de schuldenaar na het bekomen van het vonnis echter insolvent blijkt te zijn is de schade dubbel.

De schuldenaar kan door deze mogelijkheid op zijn minst aangezet worden tot snellere betaling van de schuld, wat de economie ten goede komt.

Anderzijds zullen de Rechtbanken niet ongelimiteerd schadevergoeding voor erelonen kunnen toelaten en lijkt een vaste schadevergoeding naargelang het schuldniveau aangewezen, teneinde nodeloze discussies omtrent erelonen uit te sluiten.

De wet had dit beter geïncorporeerd, maar voorziet in artikel 6 lid 3 slechts in een maximumbedrag van de totale schadevergoeding voor verschillende schuld niveaus. Dit bedrag moet wel nog worden bepaald bij K.B. Zolang dit uitblijft zal de Rechter dit moeten invullen.

De wetgever heeft het toekennen van een bijkomende schadevergoeding duidelijk gestimuleerd, door in artikel 6 uitdrukkelijk de rechtsplegingsvergoeding (die kunnen gevorderd worden door de advocaat, naargelang de hoegroetheid van de invordering), alsook de uitgavenvergoeding uit te sluiten. Blijft een al dan niet beperkte vergoeding voor ereloon bij schuldivorderingen uit, dan heeft deze wetgeving alleen een formele Europese eenmaking teweeggebracht omtrent de manier van behandeling van betalingsachterstand.

In welke mate mogen contracten afwijken van de vooropgestelde basisrente?

6. Artikel 7 van de wet voorziet uitdrukkelijk in een afwijking van de betalingstermijn, de basisrente en de schadevergoeding, voor zover zij geen kennelijke onbillijkheid teweeg brengen ten aanzien van de schuldeiser.

De wetgever heeft hier duidelijk de schuldeiser beschermd en niet de schuldenaar. In het licht van de richtlijn voorzagt de wetgever het voorkomen van misbruiken, waarbij schuldenaars liquide middelen verschaffen op kosten van de schuldeiser of hoofdaannemers aan leveranciers of onderaannemers onaanvaardbare betalingsvoorwaarden opleggen.

De schuldeiser heeft het recht de Rechter te verzoeken om die voorwaarden (naar boven) te herzien, zonder dat de Rechter in de mogelijkheid zal zijn om een hogere intrest op te leggen dan 10.5 % of een onbillijk schadebeding toe te kennen.

De wet voorziet niets voor het geval de schuldeiser zelf misbruik maakt en te hoge intresten vordert. Daar zal men moeten terugvallen op het gemeen recht, die het mogelijk maakt dergelijke bedingen nietig te verklaren of te herzien.

De vordering tot staking

Naast de regels omtrent de schuld op zich voorziet de wetgever ook dat een stakingsvordering kan ingesteld worden bij de Rechtbank van Koophandel tegen handelaars, een groep van ondernemingen, beroepsverenigingen of interprofessionele verenigingen.

Deze vordering biedt de mogelijkheid misbruiken en ongeoorloofde standaardcontracten in ganse sectoren of in groepen van ondernemingen stop te zetten.

Wanneer zal deze wet van toepassing worden?

De wet is van toepassing op betalingen in uitvoering van overeenkomsten gesloten, vernieuwd of verlengd na 7 augustus 2002, dus met ingang van 8 augustus 2002.

Op de lopende overeenkomsten is ze in elk geval van toepassing voor de betalingen in uitvoering van die overeenkomsten vanaf 7 augustus 2004.